

Ε. Κύριο μέρος

Στο κύριο μέρος εκθέτουμε αναλυτικά τις παραμέτρους του θέματος για το οποίο προετοιμάσαμε τον αναγνώστη στον πρόλογο. Εδώ, θα διατυπώσουμε τα επιχειρήματά μας για να στηρίξουμε τις θέσεις ή/και τις προτάσεις μας. Για την καλή δομή και οργάνωση του κυρίου μέρους είναι καλό να έχουμε υπόψη ορισμένες τεχνικές που θα μας βοηθήσουν να βρούμε ιδέες, να τις αναπτύξουμε, να τις εμπλουτίσουμε και να τις οργανώσουμε σωστά με απώτερο στόχο να επιτύχουμε το βέλτιστο επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

Πώς αναζητώ υλικό για τις αιτίες

Όταν καλούμαστε να εντοπίσουμε τις αιτίες ενός θετικού ή αρνητικού φαινομένου/ενός προβλήματος, μπορούμε να τις αναζητήσουμε:

- α) στον άνθρωπο,
- β) στους φορείς αγωγής,
- γ) στους τομείς της κοινωνικής ζωής,
- δ) στα γνωρίσματα και τα προβλήματα της σύγχρονης εποχής.

Το υλικό μπορεί να αναζητηθεί στους πίνακες 1, 2, 3, 4

Πώς αναζητώ υλικό για τα αποτελέσματα/συνέπειες

Τα αποτελέσματα (αρνητικά – θετικά) κάθε φαινομένου μπορούμε να τα εντοπίσουμε:

- α) στον άνθρωπο: στην πνευματική – ηθική – υλική – κοινωνική – συναισθηματική του υπόσταση,
- β) στους τομείς της κοινωνικής ζωής.

Το υλικό μπορεί να αναζητηθεί στους πίνακες 1 και 3

Πώς αναζητώ υλικό για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος

Η αντιμετώπιση ενός προβλήματος, οι προτάσεις για την ευόδωση μιας κατάστασης ξεκινούν από:

- α) Το ίδιο το άτομο (αξιοποιούμε το υλικό του Πίνακα 1 αποδίδοντάς το με τη μορφή προτάσεων: προτείνουμε, δηλαδή, να δοθεί έμφαση στις θετικές πτυχές και να αποφευχθούν οι αρνητικές. Επίσης, μπορούμε να προτείνουμε την αντίδραση του ατόμου στα προβλήματα που περιγράφονται στον Πίνακα 4),
- β) τους φορείς αγωγής: οικογένεια – σχολείο – ΜΜΕ – πολιτεία – πνευματικοί άνθρωποι,
- γ) Την πολιτειακή οργάνωση (νόμοι, θεσμοί, πολίτευμα),
- δ) Τους διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, UNICEF, UNESCO, Greenpeace).

Το υλικό μπορεί να αναζητηθεί στους πίνακες 1, 2 και 3

Πνευματικός

ΘΕΤΙΚΑ: Μόρφωση, φαντασία, πνευματική ετοιμότητα, οξύνοια, ορθή χρήση της γλώσσας, ορθολογισμός, γόνιμη αμφισβήτηση, επιστημονική εξέλιξη, πνευματική αφύπνιση, ενίσχυση διαλόγου, αδογματιστη θεώρηση των ιδεών, γνώσεις, κριτική ικανότητα, αντιληπτικότητα, διορατικότητα, οξυδέρκεια, απαλλαγή από δεισιδαιμονίες – προκαταλήψεις, πνευματική απελευθέρωση, διεύρυνση γνωστικών οριζόντων, ευθυκρισία.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Απουσία πνευματικής ελευθερίας, τυφλή προσκόλληση σε ιδέες, κίνδυνος ετεροκαθορισμού/ χειραγώγησης, πνευματική ραθυμία, παθητικοποίηση, ιδεολογικό κενό, απουσία προβληματισμού, έλλειψη γνώσεων, μειωμένη αντίληψη και κριτική ικανότητα, έλλειψη διορατικότητας, εμμονή σε προκατασκευασμένα σχήματα σκέψης, άτομο με προκαταλήψεις.

Ηθικός

ΘΕΤΙΚΑ: Ελευθερία, ισότητα, αλήθεια, εντιμότητα, δικαιοσύνη, αρχές, αξίες, ειλικρίνεια, δικαιοσύνη, υπευθυνότητα, φιλαλήθεια, ψυχικό σθένος, σεβασμός στον συνάνθρωπο, σεμνότητα, αξιοπρέπεια, υγιή πρότυπα, αυτοκριτική – αυτογνωσία.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Μισαλλοδοξία, ατομικισμός, ανευθυνότητα, απανθρωπιά, αμοραλισμός, αλαζονεία, ιδιοτέλεια, αδιαφορία για τον συνάνθρωπο, υποκρισία, σκληρότητα, αναλγησία για τα παγκόσμια προβλήματα, φθόνος, κακία, ηθική εξαχρέωση, διαφθορά.

Υλικός

ΘΕΤΙΚΑ: Υγεία, βελτίωση των εργασιακών συνθηκών, τεχνολογική εξέλιξη, δυνατότητα επαγγελματικής εξέλιξης, οικονομική ανεξαρτησία, υλική ευημερία, βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Υλιστική νοοτροπία, καταναλωτική μανία, έλλειψη οικονομικής ανεξαρτησίας, αδυναμία κάλυψης των βιοτικών αναγκών, ανεργία.

Συναισθηματικός

ΘΕΤΙΚΑ: Συναισθηματική πληρότητα, ψυχικό σθένος, αυτοέλεγχος, αυτοκυριαρχία, θάρρος, τόλμη, υπομονή, επιμονή, ψυχική ισορροπία, περιορισμός των παθών άρα, συναισθηματική ηρεμία, ψυχική αποφόρτιση.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Έλλειψη ψυχικής ισορροπίας, συναισθηματικό κενό, φόβος, ανασφάλεια, έλλειψη αυτοκριτικής, ανυπομονησία, υποχωρητικότητα, αλλοτρίωση.

Κοινωνικός

ΘΕΤΙΚΑ: Υγιείς/ουσιαστικές διαπροσωπικές σχέσεις, φιλία, κοινωνικοποίηση, διαλλακτικότητα, αλτρουϊσμός, συνεργασία, κατανόηση, κοινωνική προσφορά, εθελοντισμός, κοινωνική συνείδηση.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Έλλειψη ενδιαφέροντος για τον συνάνθρωπο, περιθωριοποίηση, αδυναμία επικοινωνίας, απουσία συλλογικής συνείδησης, ανειλικρινείς διαπροσωπικές σχέσεις, αλλοτρίωση, αποξένωση, επιθετικότητα, ανταγωνιστικές σχέσεις, εκμετάλλευση, αδικία, φανατισμός, επιθετικότητα, βιαιότητα.

2ος πίνακας**Τομείς που αφορούν τους φορείς αγωγής****Οικογένεια**

ΘΕΤΙΚΑ: Παροχή φροντίδας, προστασίας, αγάπης, μεταδίδει αρχές, αξίες, παρέχει τη δυνατότητες μάθησης, εμφυσά δημοκρατική συνείδηση, μάθηση γλώσσας, ασκεί ικανότητες, σωστή αγωγή, μαθαίνει τους κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς, συνηθίζει στην πειθαρχία, υπακοή, τήρηση διαδικασιών γνήσιου διαλόγου, ανάληψη εθελοντικής δράσης, συμμετοχή σε εθελοντικά προγράμματα για το περιβάλλον, σε κοινωνικές δράσεις.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Έλλειψη φροντίδας, έλλειψη επικοινωνίας, αγάπης, τα μέλη της βιώνουν τη βία, την αδιαλλαξία, δεν αποτελεί υγιές πρότυπο για τα παιδιά, ανηθικότητα, ναρκωτικά, διεστραμμένη προσωπικότητα. Πολύωρη απασχόληση των γονέων, γονείς φορείς ρατσιστικών αντιλήψεων, υιοθέτηση νόθων μορφών ψυχαγωγίας.

Πνευματικοί άνθρωποι

ΘΕΤΙΚΑ: Συμβολή στη διαμόρφωση ηθικών αντιλήψεων, καταπολέμηση της άγνοιας, αμάθειας, των προκαταλήψεων, των δεισδαιμονιών, ανύψωση του ατόμου μέσω της μετάδοσης γνώσεων, καλλιέργεια της ανθρώπινης ευαισθησίας, αφυπνίζει συνειδήσεις, καταπολέμηση της αδικίας, διαφθοράς, μισαλλοδοξίας, άνοδος πνευματικού, ηθικού και πολιτιστικού επιπέδου, διαμόρφωση της κοινής γνώμης πάνω στα σύγχρονα προβλήματα.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Αδιαφώτιστη κοινή γνώμη, ηθική χαλάρωση, κοινωνική αδικία, διαφθορά, έλλειψη υψηλών ανθρωπιστικών στόχων, αδιαφορία για το συνάνθρωπο, απανθρωπιά, έλλειψη σωστών προτύπων, οπισθοδρόμηση, ανασφάλεια, αβεβαιότητα, άγχος, επικράτηση καιροσκόπων, μηδενιστών, έλλειψη εμπιστοσύνης, αλληλεγγύης, αδιαφορία για τα προβλήματα, έκλυση ηθών.

Παιδεία – Σχολείο

ΘΕΤΙΚΑ: Γνώση, διανοητική ικανότητα, κρίση, ορθολογιστική σκέψη, μεθοδικότητα, πνευματική συγκρότηση, αξίες, αρχές, ιδανικά, κοινωνικοποίηση, αγωγή, καλλιέργεια και ανάπτυξη των ικανοτήτων του ατόμου, εξευγενισμός του εσωτερικού του κόσμου, επίσκεψη σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, εκδρομές εναλλακτικού χαρακτήρα.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Έλλειψη γνώσεων, κριτικής σκέψης, πνευματική αλλοτρίωση, κατακερματισμός του νου, έλλειψη προγραμματισμού, μαζοποίηση, οπισθοδρόμηση, αδράνεια, στασιμότητα, πάθη, αδυναμίες, επικράτηση άγνοιας, κυριαρχία των κατώτερων ενστίκτων.

Πολιτεία

ΘΕΤΙΚΑ: Σεβασμός στον πολίτη, παροχή εκπαίδευσης, κοινωνικής πρόνοιας, δικαιοσύνης, αξιοκρατίας, ισονομίας, ασφάλειας, προστασίας των ελευθεριών του ατόμου, προαγωγή της ηθικότητας, υπακοή στους νόμους, συμμετοχή στα κοινά, δημοκρατική συνείδηση.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Απουσία θεσμών, αρχών, αξιών, διαφθορά, ανασφάλεια, αναξιοκρατία, βία, εγκληματικότητα, φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, απείθεια στους νόμους και θεσμούς, ολοκληρωτικά καθεστώτα.

ΜΜΕ

ΘΕΤΙΚΑ: Ενημέρωση, πληροφόρηση, διάδοση ιδεών, αξιών, άσκηση δημόσιου έλεγχου και κριτικής, παροχή στήριξης τεχνών, επιστημών, παροχή ψυχαγωγίας, προβολή καλών πράξεων, διάδοση ιδεών, αξιών, άνοδος του πνευματικού επιπέδου του λαού, αποκάλυψη αδικιών, σκανδάλων, προβολή υγιών προτύπων, προώθηση του διαλόγου, πολύπλευρη παρουσίαση των γεγονότων, τηλεμαραθώνιοι, προβολή πνευματικών ανθρώπων, διαφημιστικά μηνύματα κοινωνικού χαρακτήρα.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Προβολή αρνητικών προτύπων, εξυπηρέτηση πολιτικών συμφερόντων, καταναλωτισμός, μαζοποίηση, ξενομανία, μονομερής παρουσίαση των γεγονότων, παραπληροφόρηση, αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης, διαστρέβλωση της πραγματικότητας, διόγκωση ασήμαντων γεγονότων, όργανα προπαγάνδας, εξυπηρέτησης ιδιοτελών σκοπών, ωθούν στον υπερκαταναλωτισμό, εξευτελίζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

3ος πίνακας

Τομείς κοινωνικής ζωής

Βιολογικός

ΘΕΤΙΚΑ: Υγεία, καταπολέμηση ασθενειών, καλή φυσική κατάσταση, συνθήκες υγιεινής, παράταση ανθρώπινης ζωής, πρόοδος βιο-επιστημών, μείωση παιδικής θνησιμότητας, ορμές, ένστικτα, ισορροπημένη διατροφή, ψυχική υγεία, σωματική υγεία, ξεκούραση.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Θανατηφόρες ασθένειες, πανδημίες, διαταραχή βιολογικής ισορροπίας, άνθρωπος ευπρόσβλητος στις ασθένειες, υποταγή σε πάθη, χρήση ουσιών, εξάρτηση, εθισμός σε καταχρήσεις.

Υλικός – Οικονομικός

ΘΕΤΙΚΑ: Απόκτηση αγαθών για την κάλυψη των αναγκών μας, καλύτερο βιοτικό επίπεδο, τεχνολογική ανάπτυξη, επάγγελμα, εργασία, εκβιομηχάνιση.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Υλιστική, νοοτροπία, καταναλωτισμός, τεχνολογική ανάπτυξη που δεν αποβλέπει στο καλό του κοινωνικού συνόλου, ανεργία, φτώχεια, παραοικονομία, εκμετάλλευση των εργαζομένων, οικονομικός ανταγωνισμός, πολυεθνικές επιχειρήσεις
→ κλείσιμο μικρών επιχειρήσεων.

Ηθικός

ΘΕΤΙΚΑ: Ηθικές αρχές, ανθρωπιστικές αξίες, ειλικρίνεια, δικαιοσύνη, ηθική συνείδηση, σεβασμός, εντιμότητα, χαλιναγωγήση των αδυναμιών και παθών, εσωτερική ελευθερία, αλτρουισμός, αλληλεγγύη.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Έκπτωση αρχών και αξιών, διαφθορά, πάθη, αδυναμίες, ανηθικότητα, λανθασμένα πρότυπα, αναξιοκρατία, υποκρισία.

Πνευματικός

ΘΕΤΙΚΑ: Απόκτηση γνώσεων, ανάπτυξη κριτικής ικανότητας, αντίληψη, επινοητικότητα, απομάκρυνση από δεισιδαιμονίες, προκαταλήψεις, ορθολογισμός, μεθοδικότητα, αυτογνωσία, κοσμοαντίληψη, ευρυμάθεια.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Έλλειψη γνώσεων, σκοταδισμός, ενίσχυση προκαταλήψεων και δεισιδαιμονιών, έλλειψη κριτικής ικανότητας, παραπληροφόρηση, πνευματική οπισθοδρόμηση.

Πολιτικός

ΘΕΤΙΚΑ: Δημοκρατική συνείδηση, πολιτική συνείδηση, πολιτική διαπαιδαγώγηση, υγιείς σχέσεις πολίτη – πολιτείας, πολιτική εντιμότητα, διαφάνεια, ισονομία, ισοπολιτεία, αξιοκρατία.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Περιορισμός πολιτικών ελευθεριών, απουσία διαλόγου, ακραίες πολιτικές επιλογές, έλλειψη δημοκρατικής συνείδησης, απουσία πολιτικής συνείδησης και διαπαιδαγώγησης, κατάχρηση εξουσίας, αυθαιρεσίες, καταγγελίες, απειλές, ολοκληρωτικά καθεστώτα, διαφθορά, προπαγάνδα, λαϊκισμός, βία, στέρηση ελευθερίας.

Κοινωνικός

ΘΕΤΙΚΑ: Καλλιέργεια κοινωνικής συνείδησης, κοινωνικοποίηση, ευαισθητοποίηση και συμμετοχή στα κοινά, συναδέλφωση, συνεργασία, διαλλακτικότητα, καταξίωση.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής, ανασφάλεια, φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, περιθωριοποίηση, έλλειψη επικοινωνίας, ανταγωνιστικές σχέσεις, έλλειψη κοινωνικής συνείδησης, δυσλειτουργία θεσμών, κομφορμισμός.

Εθνικός

ΘΕΤΙΚΑ: Γνήσια φιλοπατρία, εθνική συνείδηση, εθνισμός, πατριωτισμός, εθνική ενότητα.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Εθνικισμός, σοβινισμός, υποτίμηση των άλλων λαών, φανατισμός, μίσση, αφιλοπατρία, έλλειψη εθνικής συνείδησης, ξενοφοβία.

Διεθνιστικός

ΘΕΤΙΚΑ: Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενίσχυση του δημοκρατικού πολιτεύματος, διεύρυνση των αγορών → οικονομική ανάπτυξη, ενίσχυση της παγκόσμιας ειρήνης, προώθηση των τεχνολογικών και των επιστημονικών επιτευγμάτων, οικουμενική συνείδηση, συνεργασία των λαών.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Εκμετάλλευση των φτωχών λαών από τους οικονομικά ισχυρούς, διεύρυνση οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των κρατών, αποδυνάμωση των εθνικών κυβερνήσεων, ηγεμονική συμπεριφορά των ισχυρών, κίνδυνος αλλοίωσης των επιμέρους εθνικών παραδόσεων, όξυνση του ανταγωνισμού → επισφαλής η παγκόσμια ειρήνη, οικονομική – πολιτική – πολιτιστική υποδούλωση των μικρότερων εθνών, προσφυγικό, μετανάστευση, τρομοκρατία, διάταραξη διεθνών σχέσεων, πόλεμος.

Ιδεολογικός

ΘΕΤΙΚΑ: Κοσμοθεωρία, πίστη στις αξίες, στα ιδανικά, στα πιστεύω, ιδεολογία, προσήλωση σε αρχές ηθικού χαρακτήρα, έλλειψη ιδιοτέλειας.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Προσήλωση σε έλλειψη αρχών και αξιών, ανηθικότητα, ιδιοτέλεια, ουτοπισμός, καιροσκοπισμός, αναζήτηση ευκαιριών για εκμετάλλευση.

Οικολογικός

ΘΕΤΙΚΑ: Αειφόρος ανάπτυξη, αξιοποίηση φυσικών πόρων, εναλλακτικές πηγές ενέργειας, οικολογικοποίηση σκέψης, οικολογική συνείδηση, περιβαλλοντική αγωγή, περιβαλλοντική εκπαίδευση, διατήρηση βιοποικιλότητας, αρμονική σχέση με το περιβάλλον, προστασία του περιβάλλοντος, οικολογικές – εθελοντικές δράσεις.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Ρύπανση, αλλαγή κλιματολογικών συνθηκών, περιβαλλοντικά προβλήματα, μόλυνση του περιβάλλοντος, εξάντληση φυσικών πόρων, βιομηχανικά απόβλητα, ερημοποίηση, οικοπεδοποίηση, εμπρησμοί, καταστροφή βιοποικιλότητας, εξαφάνιση ειδών, υπερθέρμανση του πλανήτη, αποψίλωση δασών, λειψυδρία.

Συναισθηματικός – Ψυχικός

ΘΕΤΙΚΑ: Ψυχική ισορροπία, γαλήνη, θάρρος, τόλμη, υπομονή, αισιοδοξία, ευεξία, συναισθηματική πληρότητα, ευδαιμονία, γνήσια ψυχαγωγία εξευγενισμένος συναισθηματικός κόσμος.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Κακή ψυχολογική κατάσταση, άγχος, θλίψη, απαισιοδοξία, αρνητικά συναισθήματα, συναισθηματικό κενό, ηττοπάθεια, κακή διάθεση, νόθη ψυχαγωγία.

Αισθητικός – Πολιτιστικός

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Ανάπτυξη γραμμάτων, τεχνών, επιστημών, διατήρηση της πολιτιστικής φυσιογνωμίας, σεβασμός στα ήθη, έθιμα, στη γλώσσα.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ: Οπισθοδρόμηση σ' όλους τους τομείς, υιοθέτηση υποκουλτούρας και ξένων προτύπων, άκρατος μιμητισμός, μαζοποίηση, απομάκρυνση από την παράδοση, λεξιπενία.

4ος πίνακας

Γνωρίσματα και προβλήματα της εποχής μας

Έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας, αποπνευματοποίηση, αδιαφορία για τον πολιτισμό και την τέχνη, άμετρη τεχνολογική ανάπτυξη, ο άνθρωπος υπόδουλος των τεχνολογικών ανακαλύψεων, γνωσιολογικός χαρακτήρας εκπαίδευσης – ελάχιστα ηθικοπλαστικός, η επιστήμη ως αυτοσκοπός, επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη χωρίς ηθικά ερείσματα, υποβάθμιση των πνευματικών αγαθών.

Επιδερμικές/απρόσωπες σχέσεις, μοναξιά, αστικοποίηση, άγχος, ανασφάλεια, αβεβαιότητα, απομόνωση, ανταγωνιστικές σχέσεις, γρήγοροι ρυθμοί ζωής, έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας, επικράτηση του ατομικιστικού πνεύματος, συμφεροντολογισμός, ψυχικό κενό, απουσία συλλογικής συνείδησης – φιλαυτία, «homo homini lupus» = ο άνθρωπος για τον άνθρωπο λύκος, εποχή άκρατου/αθέμιτου ανταγωνισμού, αριβισμός, αδιαφορία.

Έκπτωση ηθικών αξιών/αρχών, ηθική ρευστότητα, ηθική παρακμή, απαξίες στη θέση αξιών, αμοραλισμός, η ηθική υποτάσσεται στο ατομικό συμφέρον, απεμπόληση αρχών, ηθική εξαχρείωση, αλλοτρίωση, ανομία, ηθική αναλγησία.

Εκβιομηχάνιση, μηχανοποίηση – αυτοματοποίηση της εργασίας, τυποποίηση του τρόπου ζωής, αλλοτρίωση του εργαζομένου από την εργασία του, επικράτηση της μηχανής, υποβάθμιση του ρόλου του εργαζομένου, απόλυτη ειδικευση → πνευματική μονομέρεια, απουσία επαγγελματικής ευσυνειδησίας, έλλειψη ηθικής στον τομέα της επιστήμης, καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, καταναλωτισμός/υλισμός.

Φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας: βία, εγκληματικότητα, ναρκωτικά, ανομία, φτώχεια, ανέχεια, απουσία κράτους πρόνοιας, οικονομική κρίση, ανεργία, εθνικισμός, ρατσισμός, κοινωνικές ανισότητες, ασύδοτη εκμετάλλευση των φτωχών λαών από τους ισχυρούς.

Μαζοποίηση, απώλεια ατομικότητας, μιμητισμός, ξενομανία, άμετρος προοδευτισμός, αντιπαραδοσιακό πνεύμα, απεμπόληση παραδόσεων, μαζική κουλτούρα, πολιτιστική ομογενοποίηση/ομοιομορφία.

Καταναλωτισμός, υλικός ευδαιμονισμός, δημιουργία πλαστών αναγκών → ο άνθρωπος δούλος των αναγκών του, υποταγή/υποδούλωση του ανθρώπου στους εσωτερικούς του καταναγκασμούς: κυνήγι του χρήματος, προσήλωση στην ύλη, το «έχειν» αυτοσκοπός του σύγχρονου ανθρώπου, αποπροσανατολισμός από αξίες που νοηματοδοτούν τη ζωή, επιδίωξη του κέρδους με κάθε μέσο θεμιτό ή αθέμιτο, αδιάκοπο κυνήγι του χρήματος.

Πυρηνική απειλή, απομάκρυνση του ανθρώπου από το φυσικό περιβάλλον, οικολογική καταστροφή, απώλεια βιοποικιλότητας.

Κρίση της δημοκρατίας, λαϊκισμός, προπαγάνδα, κατάχρηση εξουσίας, αποπολιτικοποίηση, απαξίωση της πολιτικής, δυσπιστία προς την πολιτική, ιδεολογική σύγχυση, πολιτική εκμετάλλευση, πολιτικός αμοραλισμός, οικογενειοκρατία, λαϊκιστές πολιτικοί που καπηλεύονται τη λαϊκή δυσaráσκεia, τυχοδιωκτισμός, κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος.